

SARA MESA
Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Τίτλος πρωτοτύπου: *La familia*

Πρώτη έκδοση στην Ισπανία, Editorial Anagrama S.A.

c/o Indent Literary Agency

© 2022, Sara Mesa

© 2023, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική έκδοση

Μετάφραση από τα ισπανικά: Μαρία Παλαιολόγου

Επιμέλεια – Διόρθωση: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Κοτσάτος Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν.2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2023

ISBN 978-960-572-592-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Sara Mesa

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μετάφραση
Μαρία Παλαιολόγου

ΙΚΑΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το σπίτι.....	9
Σ' αυτή την οικογένεια δεν υπάρχουν μυστικά!	11
Κολλητές	29
Αντίσταση	55
Όλες οι πάπιες και τα ψάρια μαζί.....	71
Το Πραματάκι	93
Ο θεός Όσκαρ	119
Τουλάχιστον εκατόν ογδόντα ετών.....	141
Ο Άκι σε επτά αποσπάσματα.....	155
Τώρα πια	175
Οι ερωτήσεις λεκιάζουν	207
Καλοί άνθρωποι.....	221
Ενάντια στην κατοικιδιοποίηση	247
Η μικρή χαραμάδα	257

ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Κοίταξέ το με τα μάτια του ονείρου. Ο διάδρομος ως γεωγραφικό κέντρο και σύνορο. Τα δωμάτια στα πλαϊνά του. Διάσχισέ τον δίχως να σε δουν, από τη μια άκρη στην άλλη. Ή πήδα από το ένα δωμάτιο στο άλλο. Διακινδύνευσε να μπεις. Μπορεί να είναι ήδη κάποιος μέσα, δεν το ξέρεις. Σε περίπτωση που είναι, σώπα, υποχώρησε. Στην αντίθετη περίπτωση, μην κλειδώσεις. Δεν υπάρχει κλειδαριά.

Κοίταξέ το καλά πριν ξυπνήσεις. Τα τυφλά σημεία και τα λαγύμια. Λέξεις που σημαίνουν ακριβώς το αντίθετο απ' αυτό που φαίνεται να σημαίνουν, πλανεύτρες. Η χτένα που φτιάχνει τη χωρίστρα στη μέση κι ένα μάτσο τρίχες κάτω από το στρώμα. Η πόρτα της ντουλάπας που δεν κλείνει εντελώς. Η σχισμή που απομένει. Τα μάτια που κατασκοπεύουν.

Μη σταματάς να κοιτάζεις, τώρα το έχεις μπροστά σου, να φλέγεται πίσω από τα βλέφαρα. Υπολόγισε πόσα βήματα υπάρχουν ανάμεσα σε μια γωνία και την απέναντί της. Υπολόγισέ το με ακρίβεια, είναι σημαντικό. Να συλλάβεις τις διαφορές ανάμεσα στο κλικ του πόμολου καθώς κλείνει και το κλικ καθώς ανοίγει. Αναγνώρισε το γουργούρισμα του τηλεφώνου ακριβώς πριν από το πρώτο κουδούνισμα. Προσάρμοσε την ένταση της φωνής σου καθώς απαντάς, σμίλεψε προσεκτικά την προσποίηση.

Κοίταξε πώς μπαίνει το φως από το τζάμι και βάφει τα έπιπλα από ξύλο πεύκου. Κοίταξε πώς αναπηδά και πετάγεται προς τον σαγρέ τοίχο, πώς λάμπει στον καθρέφτη του συζυγικού άδυτου, πώς κομματιάζεται και πώς το ξανασκάει από το μπαλκόνι, βιαστικό και τολμηρό. Κοίταξέ το πώς χύνεται πάνω στα γεράνια, υγρό και δροσερό, προς τον απαγορευμένο δρόμο, τα λασπωμένα πεζοδρόμια, τ' αδέσποτα σκυλιά και την παγωμένη μπίρα που πρέπει να πίνεται έξω, ποτέ μέσα.

Κοίταζε προσεκτικά, αλλά μη λες τίποτα.

Μονάχα κοίταζε και μάθαινε.

Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΥΣΤΙΚΑ!

«Σ' αυτή την οικογένεια δεν υπάρχουν μυστικά!» είπε ο Πατέρας.

Κράδαινε στο χέρι του το τετράδιο της Μαρτίνα, ένα τετράδιο που κλείδωνε και το είχε αγοράσει κρυφά πριν από μέρες, με ροζ εξώφυλλα και μια στάμπα με πουλιά με ανοιχτά ή κλειστά φτερά, ανάλογα με τη θέση τους στη σύνθεση.

Η Μαρτίνα έκρυβε το κλειδί του λουκέτου. Και να με βασανίσει δεν του το δίνω, σκέφτηκε.

«Απ' όσο ξέρω, κανένας δεν σου απαγόρευσε να γράφεις ημερολόγιο, ούτε σ' εσένα ούτε στ' αδέρφια σου», είπε ο Πατέρας. «Το αντίθετο, μας φαίνεται μια χαρά να εκφράζεστε ανεμπόδια, είναι μια πολύτιμη προσωπική άσκηση. Οπότε δεν το καταλαβαίνω. Από πού προκύπτει αυτή η επιφυλακτικότητα; Στ' αλήθεια πιστεύεις, Μαρτίνα, πως η μητέρα σου κι εγώ θα διαβάσουμε το ημερολόγιό σου δίχως την άδειά σου;»

Η Μαρτίνα αρνήθηκε πρώτα κουνώντας το κεφάλι της κι ύστερα, εμφανώς ασυγχρόνιστα, μίλησε.

«Όχι».

«Τότε προς τι τόσο μυστήριο; Ένα μυστικό ημερολόγιο! Ακόμη και η ιδέα του λουκέτου είναι προσβλητική!» Έκανε μια γκριμάτσα για να δείξει τον πόνο του.

«Μα, μπαμπά, το τετράδιο είχε λουκέτο, δεν το έβαλα εγώ.

Εμένα αυτό που μου άρεσε ήταν η ζωγραφιά με τα πουλιά. Γι' αυτό το αγόρασα, όχι για το λουκέτο».

«Για τη ζωγραφιά;»

«Για τα... Είναι περιστέρια, δεν είναι; Χρωματιστά περιστέρια. Χελιδόνια;»

Ο Πατέρας χαμογέλασε. Ένα χαμόγελο αχνό, εσωστρεφές, που σήμαινε μια αλλαγή. Η Μαρτίνα ήξερε τι θα γινόταν στη συνέχεια. Θ' άρχιζε να περπατάει πάνω κάτω, θα γλύκαινε τον τόνο του –ο θυμός θα έδινε τη θέση του στην παρόρμηση της κατανόησης, στο πνεύμα συμφιλίωσης κτλ.– και τελικά θα την πλησίαζε και θα της έδινε ακόμη κι ένα τρυφερό χτυπηματάκι στο κεφάλι, όπως και έγινε.

Αντιφάσκεις, της είπε. Αντιφάσκεις δίνοντας τόσο λίγη σημασία στο λουκέτο, κι όμως το χρησιμοποιείς. Γιατί θα πρέπει να είναι άβολο να ξεκλειδώνεις και να κλειδώνεις το ημερολόγιο κάθε φορά που γράφεις, μ' αυτό το μικροσκοπικό κλειδάκι... Πλησίασε το τετράδιο στα μάτια του, συνοφρυώθηκε. Τι μικρή τρυπούλα, είπε σαν από μέσα του. Άσε που το φύλαγε κάτω από το στρώμα. Αυτό πώς μπορούσε να το δικαιολογήσει;

«Μαρτίνα, Μαρτίνα, τότε επιτέλους θα μας εμπιστευτείς; Κάποια μέρα θα πρέπει να δεχτείς πως άρχισε μια καινούργια περίοδος στη ζωή σου. Μια καλύτερη περίοδος, δίχως σκοτεινιά, δίχως φόβο».

Χάρη στα πλεονεκτήματα αυτής της καινούργιας ζωής, στην οποία αφιέρωσε τόσο όμορφες λέξεις, ο Πατέρας ξέχασε να της ζητήσει το κλειδί. Της ζήτησε όμως να μην το χρησιμοποιεί πια. Την παρακάλεσε. Την επόμενη φορά που θα έγραφε στο ημερολόγιό της, είπε, μπορούσε να το αφήσει ξεκλειδωτό όπου ήθελε, για παράδειγμα στο τραπέζι της τραπεζαρίας ή πάνω

στον πάγκο της κουζίνας, όπου μπορούσε να το βρει ο καθένας.

«Σε διαβεβαιώ πως δεν θα το διαβάσει κανείς».

Έκανε μια παύση, χάιδεψε στοχαστικά το σαγόνι του.

«Αν και θα έπρεπε να θυμάσαι κάτι. Άλλο πράγμα είναι η επιθυμία να περιφρουρήσουμε την ιδιωτικότητά μας, που είναι απολύτως κατανοητό, και άλλο να κρατάμε μυστικά. Τα μυστικά ποτέ δεν είναι καλά. Αντίθετα, είναι νοσηρά, χρησιμοποιούνται για να σκεπάσουν άσχημες καταστάσεις. Γι' αυτό δεν είναι και κρυφές; Είναι καλύτερα να μην έχουμε τίποτα να κρύψουμε, να προχωράμε με το κεφάλι ψηλά και να μην κρυβόμαστε».

«Μα εγώ δεν κρύβομαι...»

«Χαίρομαι, γιατί, για να είμαι ειλικρινής, εγώ θα ήθελα πολύ να διαβάσω αυτά που γράφεις». Σήκωσε την παλάμη του χεριού του σε ένδειξη παύσης. «Όταν θέλεις εσύ βέβαια, έτσι; Δίχως πίεση. Ό,τι σου κάνει κέφι να μου δείξεις. Ό,τι να 'ναι, δεν θα σε κρίνω. Ξέρω πως έρχεσαι από κάπου δύσκολα, όμως αυτό το παρελθόν έμεινε πια πίσω. Τα πράγματα άλλαξαν, Μαρτινίτα, να δούμε πότε θα το καταλάβεις».

Μαρτινίτα. Κανένας δεν την έλεγε ποτέ έτσι, εκτός από τον Πατέρα, σε καταστάσεις όπως αυτή, και μερικές φορές ο μικρός Ακιλίνο, αλλά ειρωνικά, μονάχα για να την εξοργίσει.

Στην κάτω κουκέτα, η Μαρτίνα άνοιξε με το κλειδί, ίσως για τελευταία φορά, το τετράδιο με τα πουλιά. Η Ρόσα, στο πάνω κρεβάτι, διάβαζε ένα βιβλίο που της είχε συστήσει ο Πατέρας. Ακολουθούσε πάντα τις συμβουλές του Πατέρα μ' ένα καταναγκαστικό πείσμα, σχεδόν οργισμένο. Το βιβλίο δεν ήταν μυθοπλασία –ήταν δύσκολο να σκεφτεί κανείς ότι ο Πατέρας θα θεωρούσε

χρήσιμη τη μυθοπλασία– αλλά ένα εγχειρίδιο αστρονομίας διασκευασμένο για την ηλικία της, δέκα χρόνων. Η Ρόσα γυρνούσε τις σελίδες γρήγορα, σαν να την είχε συναρπάσει η ανάγνωση.

«Κοιτάξεις μονάχα τις ζωγραφιές», είπε η Μαρτίνα. «Παραδέξου ότι βαριέσαι».

«Όχι».

«Όχι δεν βαριέσαι ή όχι δεν το παραδέχεσαι;»

«Τίποτα απ’ τα δυο».

Το κεφάλι της Ρόσα ξεπρόβαλε στη σανίδα της κουκέτας.

«Παρότι δεν το πιστεύεις, μου αρέσει πολύ η αστρονομία. Ξέρω ένα σωρό πράγματα για το φεγγάρι και τον ήλιο και τους πλανήτες. Σίγουρα εσύ δεν ξέρεις γιατί ο γαλαξίας μας έχει σχήμα σπирάλ. Και γιατί λέγεται Γαλαξίας; Ξέρεις; Δεν ξέρεις, ε;»

Δίχως ν’ αποκρίνεται, η Μαρτίνα έσκιζε σελίδες από το τετράδιό της. Τις έσκιζε σε τέσσερα, σε οκτώ κομμάτια, που τ’ άφηνε στην άκρη του κρεβατιού, φτιάχνοντας ένα βουναλάκι με τρομερή προσοχή.

«Γιατί το κάνεις αυτό;» ρώτησε η Ρόσα.

Η Μαρτίνα απάντησε παραμορφώνοντας τη φωνή της.

«Γιτί δι θίλω να το διαβίσουν, γιτί λics ισί;»

Η Ρόσα γύρισε στη θέση της ανάσκελα και ξεφύσησε. Έκανε κρύο, αλλά δεν τους επιτρεπόταν ακόμη ν’ ανάψουν τη σόμπα. Ο Πατέρας είχε πει ότι πριν από τις οκτώ το ηλεκτρικό ήταν πολύ πιο ακριβό και ότι μια χαρά μπορούσαν ν’ αντέξουν με πουλόβερ και ισοθερμικές μπλούζες. Δεν είναι πως δεν είχαν χρήματα – ακριβώς την προηγούμενη μέρα, στο φαγητό, ο Πατέρας είχε βρει δυο καινούργιους πελάτες για το δικηγορικό γραφείο, δυο αποκτήματα είχε πει, ιδιαιτέρως πολύτιμα. Ήταν μονάχα, όπως ξέρουν καλά και οι δυο, ζήτημα λι-

τότητας, ακόμη και κομψότητας: δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο από τη σκληραγώγηση του σώματος για τη θωράκιση της ψυχής.

Έτσι κι αλλιώς, ήταν ωραία στο κρεβάτι την ώρα που άρχιζε να βραδιάζει αλλά δεν ήταν ακόμη ανάγκη ν' ανάψουν το φως. Το μισοσκόταδο έδινε την όψη σπηλιάς στο δωμάτιο, ένα χαρακτήρα ιδιώτευσης και μυστικού, που άρεσε πολύ στα κορίτσια. Η Ρόσα έκλεισε το βιβλίο της και ρώτησε τη Μαρτίνα αν ήταν άρρωστη.

«Αν είμαι άρρωστη; Πού κολλάει τώρα αυτό;»

«Έχεις πυρετό και τέτοια;»

«Τίποτα δεν έχω».

«Δεν σε πονάει το κεφάλι σου; Ή η κοιλιά σου; Ούτε κά- νεις ξεμετό;»

«Τίποτα δεν έχω, απολύτως τίποτα, φαγώθηκες! Γιατί με ρωτάς;»

Η Ρόσα της είπε πως είχε ακούσει κάτι πολύ παράξενο πίσω από την πόρτα. Εκείνοι, οι γονείς τους, έλεγαν πως η Μαρτίνα είχε μολυνθεί από κάποιον ιό και γι' αυτό την είχαν υιοθετήσει, για να τη γιατρέψουν. Η Ρόσα αναρωτιόταν πρώτ' απ' όλα αν ο ιός ήταν μεταδοτικός και δεύτερον αν τον κληρονομούσαν μέσα στην οικογένεια, γιατί στο κάτω κάτω ήταν ξαδέρφες. Οι γονείς της τής είχαν πει να τη λέει αδερφή, όχι ξαδέρφη, όπως και η Μαρτίνα έπρεπε να τους λέει εκείνους μπαμπά και μαμά, αλλά η Ρόσα δεν είχε συνηθίσει ακόμη στην ιδέα. Η Μαρτίνα βρισκόταν εκεί τέσσερις μήνες. Δεν φτιάχνεται μια αδερφή μέσα σε τέσσερις μόνο μήνες.

«Κανέναν ιό δεν έχω», διαμαρτυρήθηκε η Μαρτίνα.

«Πώς το ξέρεις; Οι ιοί είναι αόρατοι, πολλές φορές ούτε οι άρρωστοι δεν ξέρουν πως τους έχουν. Βρίσκονται εκεί κρυμμένοι, σε τρώνε από μέσα, και όταν το καταλαβαίνεις, δεν έχεις πια ούτε πνευμόνια ούτε συκώτια ούτε καρδιά».

«Συκώτια, στον πληθυντικό; Άντε ρε, μονάχα ένα συκώτι έχουμε. Άσε που οι ιοί δεν τρώνε τίποτα».

Πολύ προσβεβλημένη η Ρόσα, της είπε πως η φίλη μιας φίλης της ήξερε ένα κοριτσάκι που είχε έναν ιό χωρίς να το ξέρει κανένας. Το κοριτσάκι πέθανε ξαφνικά μια μέρα, και όταν πήγαν να τη θάψουν, είδαν πως είχε ελάχιστο βάρος γιατί το ζούδι την είχε φάει ολόκληρη από μέσα. Απέμενε μονάχα το δέρμα, σκληρό σαν τεντωμένο κέλυφος πάνω στα κόκαλα.

«Σαν κέλυφος!» επανέλαβε ξαναβγάζοντας το κεφάλι της από την κουκέτα, με τις μπούκλες της να πέφτουν πάνω στο πρόσωπό της και τα μάτια βυθισμένα στη σκιά. Έμοιαζε με γκαργκόιλ.

Η Μαρτίνα, που πριν από μέρες είχε μάθει τι είναι το γκαργκόιλ, τρόμαξε λιγάκι. Μπορεί η Ρόσα να ήταν υπερβολική, αν ήταν όμως αλήθεια πως είχε μέσα της έναν ιό;

Ένα χέρι ξεπρόβαλε από την πόρτα και άναψε το φως, κόβοντας την κουβέντα τους. Η φωνή του Πατέρα, γήινη, αργή, ανακοίνωσε:

«Από σήμερα θα περνάμε το απόγευμα μαζί στο σαλόνι. Το λιγότερο δύο ώρες κάθε απόγευμα, από τις έξι ως τις οκτώ. Τι λέτε; Τα κρεβάτια είναι για τον ύπνο, μου φαίνεται εμένα, όχι για να είστε χωμένες εκεί στα σκοτεινά και να μουρμουρίζετε».

Η Μαρτίνα γύρισε πάνω στο στρώμα για να κρύψει με το σώμα της τις σελίδες του ημερολογίου που είχε σκίσει. Μπορεί ο Πατέρας –ή αυτός ο άντρας που τώρα ήταν ο πατέρας της– να είχε καταλάβει το τέχνασμα, γι’ αυτό αποφάσισε πως ίσως αργότερα, όταν θα ήταν μόνη της, θα έπρεπε να φάει τα κομματάκια, για να είναι ασφαλής.

Ένας από τους λόγους, είπε ο Πατέρας, ήταν να εξοικονομήσουν ρεύμα, δεν υπήρχε λόγος να ντρέπονται να το πουν, οι πόροι είναι περιορισμένοι και πρέπει να χρησιμοποιούνται με μέτρο. Ωστόσο, ο βασικός λόγος, ο πιο σημαντικός, ήταν να μοιράζονται χρόνο και χώρο. Σχεδόν καμιά οικογένεια δεν το έκανε στις μέρες μας, κι αυτή η ψυχρότητα, αυτή η απομόνωση, είχε πολύ επικίνδυνες συνέπειες για την κοινωνία.

«Δεν μπορεί να κάνει ο καθένας το δικό του, χωρίς να συζούμε και χωρίς να επικοινωνούμε. Μην ξεχνάτε πως είμαστε οικογένεια!»

Στην αρχή ο Νταμιάν γκρίνιαξε λιγάκι, υποκρινόμενος ανησυχία. Με τόσα άτομα γύρω του δεν θα μπορούσε να συγκεντρωθεί στη μελέτη του, τόλμησε να πει, κάνοντας τον καμπόσο. Η Μητέρα όμως υποσχέθηκε πως τα κορίτσια θα έκαναν ησυχία κι εκείνος δεν παραπονέθηκε άλλο, μέχρι που –θα έλεγε η Μαρτίνα– έμοιαζε κι ευχαριστημένος. Όσο για τον Ακίλινο, που τότε ήταν οκτώ χρονών, ήταν ικανός να ζωγραφίζει για ώρες χωρίς ν' ανοίγει το στόμα του. Έκανε τις ασκήσεις του στα μαθηματικά με θαυμαστή ταχύτητα, την καλλιγραφία του με μια ανάσα, κι ύστερα ζωγράφιζε ασταμάτητα: αυτοκίνητα, σκαλωσιές κτηρίων, μηχανές. Ήταν πολύ παράξενο παιδί. Ποτέ δεν ζωγράφιζε λουλούδια ή δέντρα ή σπίτια στην εξοχή με στρογγυλά παράθυρα και σκυλιά στην πόρτα, σαν τα άλλα παιδιά.

«Σιωπή και σεβασμός», είπε η Μητέρα. «Το ένα σχετίζεται με το άλλο, κι αυτός είναι ένας ωραίος τρόπος να αποδειχτεί. Μπορούμε να καθόμαστε στο ίδιο τραπέζι, να ασχολείται ο καθένας με τα δικά του και να μην ενοχλούμε στο παραμικρό. Μπορούμε ακόμη και να μοιραζόμαστε το υλικό μας, αφού είμαστε τόσο κοντά».